

K A T A L O G
ZABYTKOWYCH PARKÓW
I KOMPOZYCJI KRAJOBRAZOWYCH
WOJEWÓDZTWA KIELECKIEGO

P O W I A T
J E D R Z E J O W S K I

tom III

opracowany przez
Politechnikę Krakowską
pod kierownictwem naukowym
doc. dr hab.
Janusza Bogdanowskiego

A R C H I W U M
OŚRODKA OCHRONY
ZABYTKOWEGO KRAJOBRAZU
ul. Szwoleżerów 9, tel. 628 46 41 w. 10

Nn mn. 603

K A T A L O G

ZABYTKOWYCH PARKÓW

I KOMPOZYCJI KRAJOBRAZOWYCH

WOJ. KIELECKIEGO

pow. JĘDRZEJOWSKI

t. III

Niniejsze opracowanie pow. jędrzejowskiego zostało ułożone w porządku alfabetycznym i obejmuje następujące miejscowości:

- a v 1. Przasław 1. • qu. jędrzejowa
- b v 2. Przyłęczek 1. •
- c v 3. Rakoszyn 1. • Nagłowice - Oksa
- d v 4. Rembieszycy 1. • Katołowa
- e v 5. Rożnica 1. • Stupia
- f v 6. Rzeszówek 1. • Nagłowice - Oksa
- g v 7. Sędziszów 1. • Sędziszów
- h v 8. Sieńsko 1. • Stupia
- i v 9. Słęcin 1. • Nagłowice - Oksa
- j v 10. Skupia 1. • Stupia x2
- k v 11. Strzeszkowice 1. • Wodzisław
- l 12. Sudół 1. • jędrzejowa
- m 13. Świerków - Kwilina 1. •
- n 14. Trzciniac 1. • Nagłowice - Oksa
- o 15. Warzyn 1. • Nagłowice - Oksa
- p 16. Wodzisław 1. • Wodzisław
- q 17. Zagaje 1. • Działonice

egzemplarz . . . 2

K A T A L O G

Zabytkowych parków i kompozycji
krajobrazowych

województwo : kieleckie
powiat : Jędrzejów

Kierownictwo naukowe :

Doc.dr hab.arch.

Janusz Bogdanowski

Opracowała :

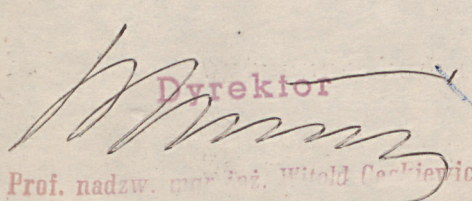
mgr inż.arch.

Ludmiła Flagorowska

Współpraca :

dr hab.arch.

Jan Bruzda

 Dyrektor

Prof. nadzw. mgr inż. Witold Czekiewicz

ŚWIERKÓW-KWILINA

ŚWIERKÓW-KWILINA - Fragment Topograficznej Karty
Królestwa Polskiego - 1839 r.

SWIERKÓW - KWILINA

-----

powiat : Włoszczowa

założenie pofolwarczne

użytkownik : Kółko Rolnicze

Miejscowość znajduje się w południowo-wschodniej części powiatu w odległości 18 km od Włoszczowej, przy drodze z Chlewic do Bebelna, o 3 km na północ od głównego traktu Częstochowa - Jędrzejów.

Wieś położona jest na terenie lekko sfalowanym, opadającym w kierunku północno - zachodnim ku obniżeniu rzeki Kwilinki. Nieliczna zabudowa Swierkowa skupia się wzdłuż drogi ; poza nią rozciągają się pola uprawne sięgające do sąsiednich osad Jaronowic, Chlewic - na południu i Kossowa, Kwiliny na północy, oraz do granic rozległych kompleksów leśnych na północnym zachodzie i północnym wschodzie

Założenie pofolwarczne składa się z :

- sadu
- alei i szpalerów drzew
- części gospodarczej
- dróg dojazdowych
- lasu

I. ----- Dane historyczne

- 1839 - założenie otoczone było zwartymi lasami.
Jedynie od strony południowej otwarte w kierunku pól.

Dane wg. Topograficznej Karty Królestwa Polskiego
Historia dziedzictwa tego terenu związana jest zapewne
z lasami folwarku Kwilina, należącego do dóbr Dzierżgowa.

II. ----- Opis stanu obecnego -----

1. Położenie i ogólny układ kompozycyjny

Zakłócenie pofolwarczne znajduje się pomiędzy
miejscowościami Swierków i Kwilina, na wschód od drogi
Radków - Kwilina - Chlewice a ciągnie się na przestrzeni
1,5 km z południa na północny zachód.

Całość kompozycji ukształtowana jest geometrycznie,
wzdłuż linii prostych. Na południe wysunięty jest sad
wraz z uprawami, do którego na północ przylega część go-
spodarcza zaś do niej, skośnie od północnego wschodu, las.

2. Opis elementów układu

Obecnie na pierwszy plan układu kompozycyjnego
wysuwa się wnętrze, w planie prostokątne z sadem i upra-
wami. Jest ono z trzech stron~~x~~ zamknięte parawanem zieleni
wysokiej a otwarte jedynie w kierunku południowym.

Parawany te zostały utworzone przez rzędowe nasadzenia
drzew szpilkowych od wewnątrz a liściastych z zewnątrz.
Ściany wschodnia i zachodnia, podobne do siebie w chara-
kterze, złożone są w większości z tych samych gatunków
smukłych drzew. Wzdłuż nich prowadzą cieniste aleje cał-
kiem przesklepione.

Uboższa pod względem wartości drzewostanu oraz jego uformowania jest ściana północna ; aleja jest nieczytelna, przejście zatarte samosiewami i dosadzeniami

Przedłużeniem alei zachodniej w kierunku północnym jest " otwarta " droga ozdobiona grupą pięknych starych dębów. Na wschód od niej w miejscu dawnej części gospodarczej znajduje się obecnie kilka nowych zabudowań zagrodniczych. Dalej na północ od zabudowań a na wschód od drogi rośnie las sosnowy. " Otwarta " droga dochodzi do skośnej względem niej, biegnącej skrajem lasu. Jest to niezwykle malownicza część kompozycji pod względem kolorytu, wartości drzew i formy obrzeża lasu.

3. Drzewostan

W paśmie wschodnim i zachodnim występują głównie modrzewie oraz dęby, w paśmie północnym świerki i graby. Wzdłuż dróg rosną dęby a w lasach świerki i sosny. Wiek drzew od kilkudziesięcioletnich świerków oraz grabów do ponad stuletnich dębów i modrzewi.

III. Wstępna analiza stylistyczna i ocena kompozycji

Całość kompozycji oparta jest na motywie ogrodu włoskiego.

Układ szpalerów i alej od strony wschodniej i zachodniej pochodzi prawdopodobnie z 1 połowy XIX wieku. Szpalery ograniczające сад od północy są zapewne z początków XX wieku.

W obecnym stanie założenie należy uznać za bardzo wartościowe w klasie kompozycji krajobrazowych.

IV.   Wytyczne konserwatorskie -----

1. Ocena stanu zachowania

Z wyjątkiem części gospodarczej założenie zachowane bardzo dobrze. Czytelny jest układ całości. W większości zachowane drogi i aleje. Jedyne aleja w paśmie północnym jest zatarta. Część gospodarcza jest w rękach prywatnego użytkownika ; znajdują się tu tylko nowe zabudowania wśród upraw.

2. Zagrożenia

Największym zagrożeniem dla całości kompozycji a także dla jej poszczególnych fragmentów jest systematyczne wycinanie pięknych drzew. Ginią stare dęby i modrzewie, świerki i graby. Szpalery rzędna i zatracają spójność.

3. Wytyczne badawcze

Ze względu na walory założenia należałoby wykonać :

- dokładną inwentaryzację drzew wzdłuż dróg i alei
- projekt konserwatorsko adaptacyjny

4. Wytyczne do ochrony i zabezpieczenia

- wszystkie drzewa wzdłuż alej i dróg na terenie kompozycji objąć ochroną ścisłą
- lasy otoczyć ochroną częściową
- zabezpieczyć widok z obrzeża sadu oraz z dróg w kierunku północnym i wschodnim

5. Wytyczne do adaptacji i konserwacji

- prowadzić stażą konserwację drzewostanu
- nie wprowadzać żadnych zmian w sadrzewieniu
- i zabudowie do czasu ustalenia projektu konserwatorsko-adaptacyjnego.

Wg. stanu z roku 1971

Opracowała :

mgr inż.arch.

Iudmiła Flagorowska

ŚWIERKÓW-KWILINA I

KOMPOZYCJA POŁOWARCZNA

- DROGI I ŚCIEŻKI LUB ICH ZANIK
- OGRÓDZENIE NIETRWAŁE
- DRZEWA LIŚCIASTE
- DRZEWA GZPILKOWE
- DRZEWA ŚCIEŻE

POLE UPRAWNE

SAD.
UPRAWA

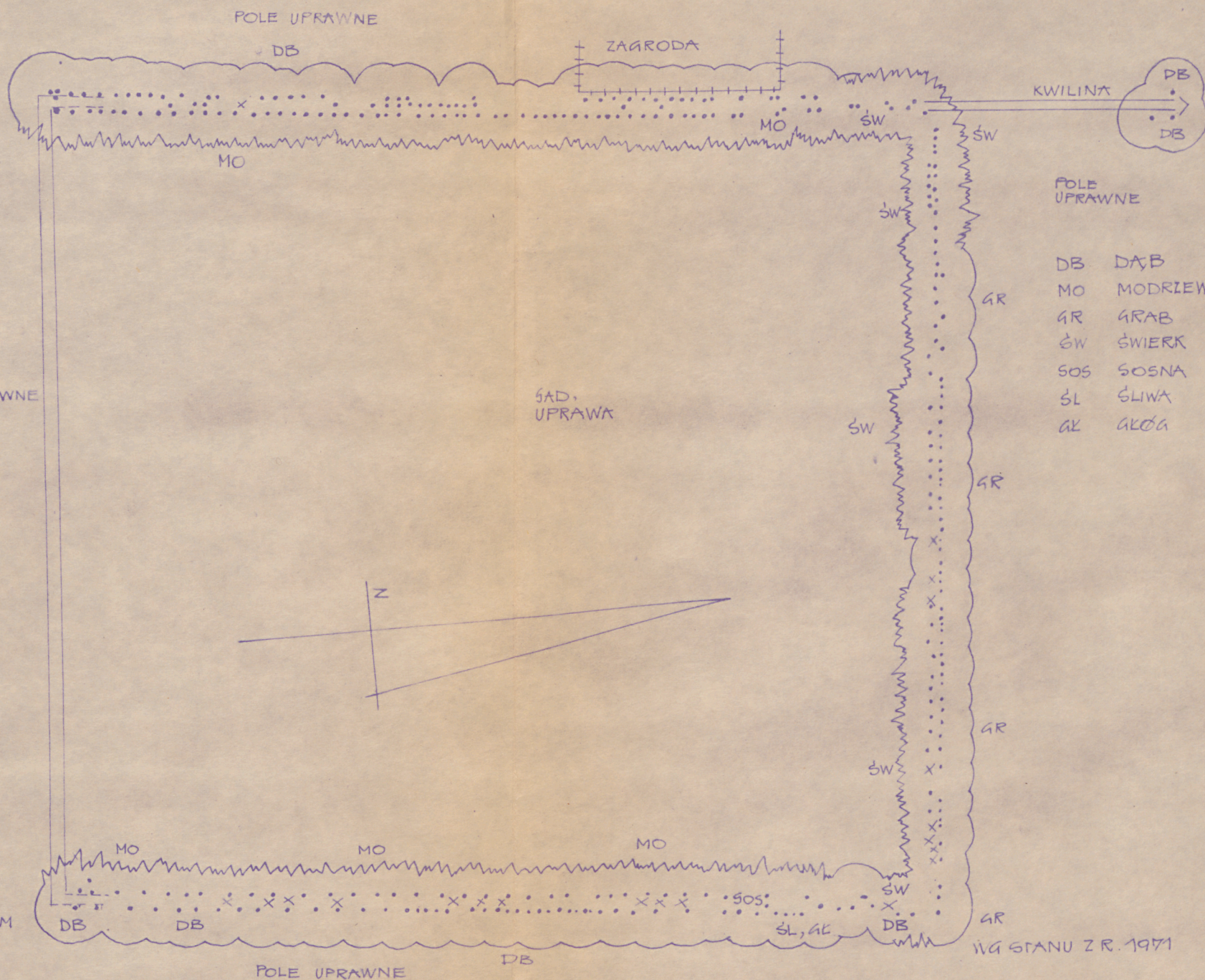
KWILINA

POLE
UPRAWNE

DB	DĄB
MO	MODRZEW
GR	GRAB
ŚW	ŚWIERK
SOS	SOSNA
ŚL	ŚLIWA
AL	ALGA

0 50M 75M

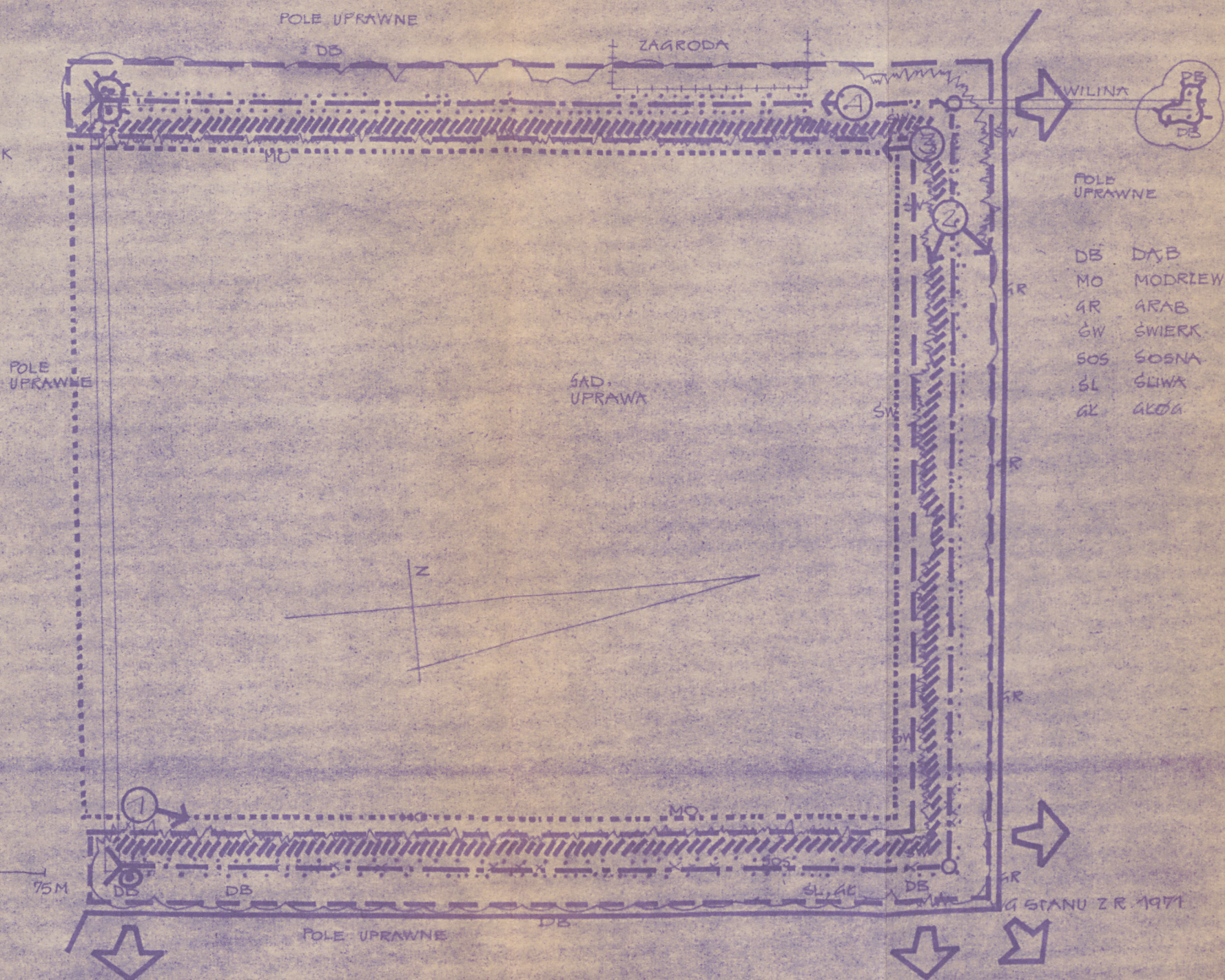
SKALA PRZYBLIŻONA

KOMPOZYCJA POFOLWARCZNA

-
- 0 50M 75M
- SKALA PRZYBLIŻONA

ŚWIERKÓW-KWILINA

Fot. 1. Od południowego zachodu widok w kierunku wnętrza kompozycji

ŚWIERKÓW-KWILINA

Fot. 2. Widok z wnętrza na otaczający krajobraz w kierunku
wschodnim.

ŚWIERKÓW-KWILINA

Fot. 3. Aleja zachodnia.

ŚWIERKÓW-KWILINA

Fot. 4. Wnętrze alei zachodniej.

ŚWIERKÓW-KWILINA

Fot. 5. Widok z drogi łączącej Kwilinę ze Świerkowem.